

Lenkiewicz, Władysław

50-lecie Gdańskiego Towarzystwa Naukowego (1922-1972)

Notatki Płockie 18/2-71, 43-45

1973

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

50-lecie Gdańskiego Towarzystwa Naukowego (1922–1972)

Jedyna polska instytucja naukowa, powstała na terenie Gdańska w okresie międzywojennym obchodziła w dniach 3–5 grudnia 1972 r. swój złoty jubileusz.

Protoktorat honorowy nad obchodami objęli Prezes Polskiej Akademii Nauk prof. Włodzimierz Trzebiatowski, Sekretarz Naukowy PAN prof. Jan Kaczmarek, Pierwszy Sekretarz Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Gdańsku — mgr Tadeusz Bejm i Przewodniczący Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Gdańsku mgr Henryk Śliwowski.

W skład Komitetu Honorowego wchodził: mgr Łukasz Balcerz — zastępca Przewodniczącego Prezydium WRN w Gdańsku, mgr Tadeusz Fiszbach — sekretarz Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Gdańsku, prof. dr Stanisław Hüchel — przewodniczący Komisji Koordynacyjnej Placówek PAN w Gdańsku. Wiceadmirał Ludwik Janczyszyn — Dowódca Marynarki Wojennej, prof. dr Bolesław Suchodolski — prezes Rady Towarzystw Naukowych PAN oraz rektorzy wszystkich szkół wyższych Trójmiasta.

W obchodach wzięli udział przedstawiciele PAN, szkół wyższych i Towarzystw Naukowych z innych miast. Reprezentowane było również Towarzystwo Naukowe Płockie przez prezesa inż. mgr Jakuba Chojnackiego i członka Zarządu prof. Władysława Lenkiewicza.

Obchody rozpoczął „wieczór wspomnień”, zorganizowany dnia 3 grudnia 1972 r. w nowej siedzibie Gdańskiego Towarzystwa Naukowego przy ul. Grodzkiej 12 w Gdańsku. Odbudowana kamieniczka z XVIII wieku ma pięknie urządzone wnętrza, szczególnie sali posiedzeń. W tej to sali najstarsi członkowie Towarzystwa, pamiętają jeszcze trudny okres międzywojenny, snuli swe wspomnienia, związane z działalnością GTN. Wieczór został urozmaicony występami zespołu muzycznego.

Następnego dnia 4 grudnia 1972 r. odbyła się w Teatrze „Wybrzeże” część oficjalna zainaugurowana przemówieniem Prezesa GTN prof. Roberta Szewalskiego. Przemawiali też przedstawiciele PAN, gdańskich władz wojewódzkich i towarzystw naukowych. W imieniu Towarzystwa Naukowego Płockiego wystąpił Prezes Jakub Chojnacki. Oto Jego przemówienie:

„PANIE PREZESIE!”
SZANOWNI CZŁONKOWIE GDAŃSKIEGO
TOWARZYSTWA NAUKOWEGO!
PANIE, PANOWIE!

Przypadł mi w udziale zaszczyt złożenia w imieniu Towarzystwa Naukowego Płockiego wyrazów głębokiego szacunku wielce zasłu-

nemu dla rozwoju nauki w Ziemi Gdańskiej i w całym Kraju — Gdańskiemu Towarzystwu Naukowemu — z okazji Jego złotego jubileuszu.

Pozwolicie Państwo, że odczytam nasz adres gratulacyjny:

Societati Scientiarum Gedanensi
quinquagenarium suum celebranti
utilem laborem gratulamur
atque in futurum
fausta omnia precamur
Societas Scientiarum Plocensis

Franciscus Dorobek Jacobus Chojnacki
Secretarius Praeses

Plociae - Gedaniae, 3-5 Decembris MCMLXXII

Jednocześnie pragnę przekazać medal wybitny z okazji 150-lecia Towarzystwa Naukowego Płockiego, które obchodziliśmy w 1970 r. Wasz jubileusz przypada w 1972 r. Jest to rok wybitnego syna Ziemi Gdańskiej — Józefa Wybickiego. Uczciliśmy go m. in. sesją naukową, w której i my braliśmy udział, czego wyrazem są artykuły opublikowane w naszym kwartalniku „Notatki Płockie”.

Ale rok 1972 to również rok Władysława Broniewskiego — wybitnego Płocczanina, Honorowego Członka Towarzystwa Naukowego Płockiego. Z tej okazji wydaliśmy bibliofilski druk „Trzy wiersze o Płocku”, którego numer 50-ty, na ręce Prezesa złożyć pragnę.

Gdańskie Towarzystwo Naukowe —
Niech żyje, niech rośnie, niech się
rozwija”!!!

Odczytano również kilkadziesiąt depeš gratulacyjnych od osób prywatnych i instytucji.

Zastępca przewodniczącego Prezydium WRN mgr Mieczysław Kalinowski przekazał Gdańskiemu Towarzystwu Naukowemu odznakę honorową „Zasłużonym Ziemi Gdańskiej”. Odznakę otrzymali także: prof. Eustachy Tarnowski, doc. Bolesław Augustowski, Irena Belakowicz, Jan Jaczewski, prof. Włodzimierz Mozołowski, dr Zbigniew Nowak i ks. dr Bernard Sychta.

Odznaki „Za Zasługi dla Gdańska” wręczono: Stefanowi Czaji, prof. Witoldowi Nowackiemu i prof. Mieczysławowi Gamskiemu. Dyplomy członka honorowego GTN wraz z medalami pamiątkowymi i monografią towarzystwa otrzymali wybitni naukowcy i działacze Gdańskiego Towarzystwa Naukowego: prof. T. Bilikiewicz, prof. R. Cebertowicz, prof. W. Demel, prof. S. Hüchel, mgr B. Janik, prof. K. Jażdżewski, prof. M. Reicher, doc. R. Lutman, prof. W. Nowacki, doc. M. Pelczar, prof. J. Sawlewicz. prof. B. Su-

Societati Scientiarum Gedanensi

quinquagenarium suum celebranti

utilem laborem gratulamur

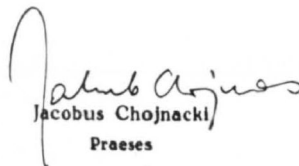
atque in futurum

tausta omnia precamur

Societas Scientiarum Plocensis

Franciscus Dorobek
Secretarius

Jacobus Chojnacki
Praeses

Plociae - Gedaniae, 3-5 Decembris MCMLXXII

*Towarzystwu Naukowemu Gdańskiemu
pięćdziesięciolecie swoje obchodzącemu
pożytecznej pracy gratulujemy
oraz na przyszłość
pomyślności wszelkiej życzymy
Towarzystwo Naukowe Płockie*

chodolski, ks. dr B. Sychta oraz pośmiertnie prof. W. Balcerski.

Po zakończeniu części oficjalnej doc. Mariusz Pelczar przedstawił ciekawy referat pt. „Tradycje nauki gdańskiej” zaś dr Andrzej Zbiński omówił osiągnięcia GTN.

Uczestnicy obchodów złożyli wieniec pod pomnikiem Obrońców Poczty Gdańskiej i pomnikiem na Westerplatte. Prezes prof. R. Szewalski złożył również wieniec na grobie długoletniego prezesa GTN dr Marcina Dragana.

Wieczorem w Muzeum Narodowym wysłuchano uroczystego koncertu Chóru Akademii Medycznej w Gdańsku, cieszącego się europejską sławą. Słowo wstępne wygłosił doc. Andrzej Januszajtis fizyk z zawodu, a historyk z zamiłowania.

Ostatniego dnia obchodów zostały wygłoszone następujące referaty: prof. Kazimierz Podolski „Problemy rozwoju nauk humanistycznych i społecznych w działalności Gdańskiego Towarzystwa Naukowego”, prof. Mariusz Żydowo: „Główne kierunki zainteresowań nauk biologicznych i medycznych”, doc. Bolesław Augustow-

ski: „Nauki przyrodniczo-matematyczne w ośrodku gdańskim oraz możliwości ich integracji w pracach Gdańskiego Towarzystwa Naukowego”, prof. Eugeniusz Dembicki „Perspektywy rozwoju nauk technicznych w działalności Gdańskiego Towarzystwa Naukowego”.

Podsumowując dwudniowe obrady sesji prof. Robert Szewalski stwierdził, iż na tle zadań gdańskiego ośrodka naukowego i perspektyw rozwojowych nauki gdańskiej rysuje się poważna rola GTN jako społecznego ogniwa w systemie organizacyjnym nauki.

Wieczorem w Klubie Studentów Wybrzeża „Żak” członkowie zarządu GTN i działacze Towarzystwa spotkali się z młodzieżą akademicką. Podczas spotkania rozważano problemy związane z ochroną środowiska w Województwie Gdańskim.

Z okazji obchodów został wybity medal oraz wydana zbiorowa księga pamiątkowa m. in. z opracowaniem M. Pelczara: „Zarys dziejów Gdańskiego Towarzystwa Naukowego 1922 — 1971”, oraz pełną biografią prac Towarzystwa i wykazem członków.

Jubileusz zasłużonej placówki był okazją do podsumowania dorobku nauki gdańskiej i wytyczenia jej perspektyw.

Gdańskie Towarzystwo Naukowe zostało założone dnia 11 lipca 1922 r. jako Towarzystwo Przyjaciół Nauki i Sztuki Założycielami było grono inteligencji polskiej, obywateli Wolnego Miasta Gdańska.

Liczyło ono początkowo około 50 członków. Pierwszym prezesem Towarzystwa został dr Jan Pomierski zaś od 1926 r. przez 30 lat prowadził je dr Marcin Dragan.

Towarzystwo zajmowało się zagadnieniami naukowym związanymi z Gdańskiem i morzem z dziedziny historii, literatury, sztuki, ekonomii i techniki. Współpracowało ono ściśle z organizacjami naukowymi Polski. Towarzystwo działało do samego wybuchu wojny w 1939 r.

Ną podkreślenie zasługuje działalność wydawnicza Towarzystwa. W pierwszym okresie swej działalności wydało 12 tomów „Rocznika Gdańskiego, którego pierwszy tom ukazał się w 1927 r. Towarzystwo zapoczątkowało też prace nad monumentalnym wydawnictwem „Acta Poloniae Maritima”. Towarzystwo zostało reaktywowane 22 lipca 1945 r. jeszcze pod poprzednią nazwą. Obecną nazwę nosi ono od 9 czerwca 1956 r.

Gdańskie Towarzystwo Naukowe jest podzielone na 4 Wydziały — Nauk Społecznych i Humanistycznych, Nauk Biologicznych i Medycznych, Nauk Matematyczno-Przyrodniczych i Nauk Technicznych. Towarzystwo liczy około 350 członków i bierze czynny udział w rozwiązywaniu problemów regionu.

Najważniejszym zadaniem GTN jest integracja działalności naukowej pracowników różnych instytucji, mających swą siedzibę w Trójmieście. Najlepszym dowodem, że Towarzystwo dobrze wypełnia to zadanie, jest fakt rozwoju prężnego ośrodka naukowego, promieniującego na całe Polskie Wybrzeże. Towarzystwo prowadzi szereg prac m. in. badania nad ochroną środowiska naturalnego morza i Wybrzeża lub wykonywane zlecenie PAN przez zespół 100 uczonych — opracowanie na temat „Polska na morzu w 2000 roku”. Rozpoczęto też pracę nad monografią Żuław. Towarzystwo kontynuuje akcję wydawniczą. Wydział I redaguje „Rocznik Gdański”, poświęcony problematyce humanistycznej. Ukazało się już 31 tomów tego rocznika. Wydział II wydaje „Acta Biologica et Medica” których wyszło już 17 tomów. Wydział III — Rozprawy Wydziału III”. Ukazało się ich 8 numerów i dwie pozycje zwarte, zaś Wydział IV — „Acta Technica Gedanensia”. Wyszło już 7 tomów. Ponadto wydawane są pozycje pozawydziałowe. Tych ukazało się 20 w 27 woluminach. Wydano również w poszczególnych komisjach kilkadziesiąt prac monograficznych. Na uwagę zasługuje specjalna seria pt. „Gdańsk wczesnośredniowieczny”, z której ukazało się dotąd 7 tomów.

Gdańskie Towarzystwo Naukowe wykazuje, że istnienie tego rodzaju instytucji społecznych, mimo całego szeregu naukowych organizacji państwowych, jest potrzebne.

Towarzystwa Naukowe stanowią platformę porozumiewawczą naukowców różnych specjalności, wciągają do prac młodych pracowników naukowych i pozwalają na prowadzenie prac, na finansowanie których nie ma jeszcze środków państwowych.

TADEUSZ CHROSTOWSKI

Kopernik i Kosmos

Konkurs w 500-lecie urodzin

W Roku Kopernikowskim, gdy cały świat składa hołd naszemu wielkiemu Rodakowi, Towarzystwo Naukowe Płockie miało też swój udział w popularyzacji tej wielkiej postaci wśród społeczeństwa i przedstawieniu roli Kopernika, jaką odegrał w rozwoju poglądów, nauki i nowożytnej cywilizacji.

Zgodnie z uchwałą Walnego Zebrania z dnia 28 marca 1972 r. Towarzystwo Naukowe Płockie podjęło zadanie zorganizowania w roku jubileuszowym wraz z Wydziałem Oświaty Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Płocku konkursu szkolnego p.n. „Kopernik i Kosmos”.

Organizacją konkursu zajęła się Komisja popularyzacji nauki i powiązań z młodzieżą TNP pod kierownictwem mgr Kazimierzy Kawy. Powołano komitet roboczy w składzie: mgr Ka-

zimiera Kawa, mgr Stanisław Stefański, Barbara Bereszczynska, Hanna Wojtalewicz, mgr Urszula Morawska, Sabina Figiel, Barbara Daniłow i dr Tadeusz Chrostowski jako przewodniczący.

Celem konkursu było wciągnięcie w orbitę zainteresowania tematyką starszej młodzieży szkolnej miasta i powiatu płockiego, nadanie rozmiarów masowości temu aby nazwisko Kopernika nie pozostało tylko symbolem wielkiego europejskiego przedstawiciela Odrodzenia, ale aby stał się on dla nas bliskim, kochanym jak inni bohaterowie narodowi. Wielkie walory osobiste Mikołaja Kopernika — jego pracowitość, szukanie prawdy w życiu i odwaga jej głoszenia a także patriotyzm w obronie przed zakonem krzyżackim — od „łotrów krzyżem